

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului septembrie 2020 – noiembrie 2020

Protecția proprietății Dreptul la un proces echitabil

Art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție

Art. 6 din Convenție

Hotărârea din 15 septembrie 2020

Belova c. Rusiei

Situația de fapt

În anul 1977, o întreprindere rusească de stat a construit un iaz de irigare într-o anumită zonă din localitatea Sochi. Pe malurile iazului au fost edificate o toaletă și o cabană demontabilă, terenul de sub toate acestea aparținând statului și fiind administrat de către întreprinderea respectivă. Între timp, întreprinderea a acumulat datorii mari către K, pentru lucrări de mentenanță a iazului realizate de către aceasta din urmă. Ca urmare a unor litigii declanșate de către K, întreprinderea a cedat acesteia dreptul de proprietate asupra iazului, toaletei și cabanei, ca parte a unei tranzacții. K a înregistrat tranzacția la Autoritatea privind cadastrul, fiindu-i acordate actele ce dovedeau calitatea sa de proprietar. În noiembrie 2003, K a vândut bunurile menționate anterior lui M. În 27 mai 2004, Curtea Regională Krasnodar a anulat tranzacția dintre întreprinderea de stat și K. Cu toate acestea, în 28 mai 2004, M. a vândut dreptul de proprietate asupra bunurilor către reclamantă. În 18 iunie 2004 aceasta și-a înregistrat dreptul de proprietate la Autoritatea privind cadastrul. Ulterior, reclamanta a îngrădit proprietatea cu sârmă, cu scopul de a o folosi exclusiv personal.

În 2012, Agenția pentru proprietatea statului a formulat cerere de chemare în judecată, solicitând reclamantei restituirea bunurilor, întemeindu-se pe faptul că transferul din anul 2003 nu fusese autorizat de autoritatea competentă înainte de realizarea acestuia. Instanța de fond a considerat acțiunea prescrisă, însă instanța de apel a schimbat soluția, apreciind că terenul pe care erau construite bunurile aparținea statului, era destinat desfășurării Jocurilor Olimpice, iar statul putea solicita restituirea bunurilor deoarece nu autorizase transferul inițial. Recursul reclamantei a fost respins, instanța națională apreciind că reclamanta este dobânditor de rea-credință, care, cu o minimă diligență, ar fi putut și

* *Doctorandă, Facultatea de Drept, București*
Email: iulia.golgojan@drept.unibuc.ro
Manuscris primit la 26 decembrie 2020.

trebuit să cunoască regimul juridic al proprietății.

În 2011, în cadrul unor proceduri conexe, reclamanta a chemat în judecată Agenția pentru proprietatea statului, în vederea delimitării terenului pe care se afla proprietatea sa, în cadrul registrelor cadastrale. Instanța de fond a admis cererea, iar instanța de apel a menținut soluția. Agenția pentru proprietatea statului a formulat recurs. Potrivit Guvernului statului pârât, atât reclamanta, cât și avocatul său au fost notificați, prin poștă și telegraf, despre faptul că în data de 18 aprilie 2012 se va soluționa recursul. Potrivit reprezentantului reclamantei, acesta a telefonat în data de 17 aprilie 2018 Curții Regionale Krasnodar și atunci a fost informat, pentru prima dată, de termen. În ziua respectivă a trimis, pe fax, o adresă către instanță, menționând imposibilitatea de prezentare atât a sa, cât și a reclamantei, la termenul de judecată din data de 18 aprilie 2012, solicitând deopotrivă să le fie comunicate motivele de recurs și să li se acorde un termen pentru pregătirea apărării.

În data de 18 aprilie 2012 Curtea Regională Krasnodar a soluționat recursul, în lipsa reclamantei, apreciind că procedura de citare fusese legal îndeplinită. Calea de atac a fost admisă, hotărârile anterioare desființate, instanța de recurs reținând că terenul disputat aparținea statului, fiind destinat construirii unui hotel în care ar urma să fie cazați reprezentanții Comitetului Olimpic Internațional.

Motivarea și soluția Curții

Presupusa încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție

Curtea consideră că reclamanta se poate prevala de un bun în sensul Convenției, având în vedere că aceasta fusese înregistrată în calitate de proprietar de autoritatea națională competentă. De asemenea, Curtea apreciază că decizia instanțelor naționale, prin care reclamanta a fost obligată la restituirea bunurilor către stat, reprezintă o ingerință în dreptul de proprietate al acesteia. Totodată, Curtea apreciază că ingerința era prevăzută de lege, anume de art. 301 și 302 din Codul civil și urmarea un scop legitim-utilizarea terenului pentru un eveniment sportiv internațional, asigurându-se în același timp și protejarea naturii. Rămâne Curții să mai verifice dacă ingerința a fost proporțională în raport de scopul urmărit, respectiv dacă reclamanta a avut de suferit o sarcină excesivă.

În acest sens, Curtea observă că instanța națională, în cea mai recentă decizie, a calificat reclamanta drept cumpărător de rea-credință. Continuând raționamentul, Curtea apreciază că o persoană care dorește să achiziționeze un bun trebuie să facă verificări amănunțite în ceea ce privește originea acestuia, cu scopul de a preîntâmpina o potențială confiscare ulterioară. În cazul în care reclamanta ar fi procedat ca atare, ar fi descoperit că proprietatea pe care dorea să o achiziționeze făcea obiectul unei dispute, iar tranzacția prin care întreprinderea o cedase lui K fusese anulată. Chiar dacă statul nu a acordat nicio indemnizație reclamantei, nu există niciun indiciu cum că aceasta nu ar putea pretinde să fie despăgubită de către cei responsabili de situația respectivă.

În concluzie, nu se poate reține nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție.

Presupusa încălcare a art. 6 din Convenție

Curtea a stabilit, în jurisprudența sa, că dreptul la un proces echitabil garantat de art. 6 din Convenție presupune, printre altele, ca o persoană chemată în judecată să fie informată despre termenul acordat de instanță de o manieră care să permită acesteia să beneficieze de timpul necesar în vederea pregătirii apărării și prezentării în fața instanței. În cauza dedusă Curții, se constată că Guvernul statului pârât nu a depus niciun mijloc de probă din care să reiasă că citațiile au fost efectiv primite de către reclamantă sau de avocatul acesteia. Chiar și în cazul în care ar fi fost efectiv comunicate acestora, termenul de 8 zile este apreciat de către Curte ca insuficient pentru ca reclamanta și avocatul său să se poată organiza în vederea participării la ședința de judecată. De asemenea, solicitarea de amânare a avocatului reclamantei a fost respinsă, deși conținea argumente pertinente.

Față de aceste aspecte, Curtea consideră că a existat o încălcare a art. 6 par. 1 din Convenție.

Satisfacția echitabilă

Curtea a decis ca Statul pârât să achite reclamantei suma de 5.200 euro, cu titlu de daune morale.

Dreptul la respectarea vieții private și de familie

Art. 8 din Convenție

Hotărârea din 13 octombrie 2020

Frâncu c. României

Situația de fapt

Reclamantul s-a născut în 1956 și locuiește în Râmnicu Vâlcea. În 25 aprilie 2013, reclamantul, care era la vremea respectivă primarul municipiului Râmnicu-Vâlcea, a fost arestat, pentru 24 de ore, de către procurorii Direcției Naționale Anticorupție în cadrul unei anchete vizând atribuirea unor contracte de achiziție publică. În aceeași zi a avut loc o percheziție domiciliară. Fiind prezentat cu propunere de arest preventiv, instanța de fond a admis cererea procurorilor și a dispus arestarea preventivă a reclamantului. Solicitarea procurorilor a fost soluționată în cameră de consiliu. Reclamantul a formulat apel și deopotrivă o cerere de punere în libertate.

Prin cererea de apel, reclamantul a solicitat instanței soluționarea cauzei în camera de consiliu. Pentru a justifica această solicitare, reclamantul a susținut că soluționarea apelului în ședință publică ar aduce atingere vieții sale private și de familie din 2 perspective. Pe de o parte, acesta a susținut că prezența publicului și a jurnaliștilor în sala de judecată ar fi creat un val de opinii negative în ceea ce îl privește, aducând totodată atingere prezumției

de nevinovăție și reputației. Pe de altă parte, reclamantul susținea că punerea sa în libertate se justifica din perspectiva anumitor argumente de ordin medical ce îl priveau pe acesta și pe copilul său minor, argumente de natură privată, a căror divulgare este susceptibilă de a aduce atingere dreptului la viață privată și de familie, astfel cum este acesta garantat de art. 8 din Convenție.

Reclamantul a reiterat solicitarea sa de soluționare a cauzei în cameră de consiliu la începutul ședinței de judecată din 3 mai 2013. Reprezentantul Ministerului Public s-a opus. Curtea de Apel București a respins solicitarea, considerând că nu se încadrează în dispozițiile art. 290 alin. (2) din Codul de procedură penală.

În ședință publică, avocații reclamantului au susținut că acesta suferea de o serie de maladii, aflându-se sub tratament antidepresiv și anxiolitic, depunând la dosar o serie de rapoarte medicale referitoare la reclamant și la fiul său minor. Cu toate acestea, instanța de apel a respins calea de atac, menținând măsura arestului preventiv. În motivare, aceasta a reținut că tratamentul antidepresiv și anxiolitic i se administra reclamantului de câțiva ani, iar această situație nu l-a împiedicat să exercite o funcție publică. De asemenea, aceste argumente nu sunt suficiente, prin ele însele, pentru a justifica punerea reclamantului în libertate, raportat la gravitatea faptelor de care este acesta acuzat.

După ședința de judecată din data de 3 mai 2013, au apărut în presă informații despre starea de sănătate a reclamantului.

În cadrul unuia dintre articole, publicat în data de 12 mai 2013, se relatează că, din analiza documentelor medicale aflate la dosar, a rezultat că reclamantul suferea de cardiopatie ischemică, fibrilație arterială, colesterol ridicat, hernie de disc operată deja de trei ori, hernie cervicală, adenom de prostată și sindrom depresiv. În cadrul unui alt articol, publicat în data de 13 mai 2013 pe o pagină de Internet, erau enumerate manifestările sindromului depresiv, reproșându-i-se reclamantului că a ascuns maladia de care suferea pe durata campaniei electorale. Un articol similar a fost publicat în data de 13 noiembrie 2013. În data de 27 mai 2013 a fost publicat un articol care descria modul în care s-a realizat percheziția domiciliară, relatându-se că fiul reclamantului, bolnav fiind, nu s-a putut da jos din pat.

Motivarea și soluția Curții

Admisibilitatea cererii

În ceea ce privește neepuizarea căilor de recurs interne, Guvernul statului pârât susține că reclamantul ar fi trebuit să se plângă Consiliului Superior al Magistraturii de faptul că judecătorul de drept național a respins cererea de soluționare a apelului în cameră de consiliu. Curtea respinge această excepție invocată de către Statul pârât observând că o procedură disciplinară ar fi avut consecințe doar asupra magistratului vizat, printr-o astfel de procedură Consiliului Superior al Magistraturii neputând să acorde reclamantului reparație pentru prejudiciul produs prin încălcarea art. 8 din Convenție.

În ceea ce privește divulgarea de informații despre starea de sănătate a fiului reclamantului, Curtea observă că într-un singur articol dintre cele incriminate de reclamant se menționează faptul că fiul acestuia este bolnav, fără nicio mențiune suplimentară. În

cadrul articolului respectiv este descris modul în care s-a realizat percheziția domiciliară și nu este prezentat niciun detaliu despre ședința de judecată publică în care au fost depuse documentele medicale. Așadar, nu se poate determina dacă informația respectivă a fost obținută de la o persoană care a participat la percheziție sau din sala de judecată, de la ședința din 2 mai 2013. În aceste condiții, Curtea nu poate determina dacă mențiunea din articol referitoare la starea de sănătate a fiului reclamantului are vreo legătură cu modul în care a fost soluționată cererea acestuia de a fi pus în libertate. În absența altor date concrete, Curtea consideră că acest capăt de cerere este vădit nefondat.

În ceea ce privește divulgarea de informații despre starea de sănătate a reclamantului, Curtea observă că un astfel de capăt de cerere nu este vădit nefondat, neexistând niciun alt motiv de inadmisibilitate.

Fondul cauzei

În ceea ce privește existența unei ingerințe într-unul din drepturile fundamentale ale reclamantului, Curtea reamintește că informațiile referitoare la starea de sănătate mentală a unei persoane au *per se* caracter sensibil și intim. La aceasta se adaugă faptul că reclamantul a solicitat, fără succes, atât prin cererea de punere în libertate, cât și la începutul ședinței de judecată, ca aceasta să se desfășoare cu ușile închise. Raportat la aceste chestiuni, Curtea consideră că refuzul Curții de apel de a proteja caracterul confidențial al stării de sănătate a reclamantului constituie o ingerință în dreptul acestuia la viața privată și de familie, garantat de art. 8 din Convenție.

În continuare, Curtea observă că ingerința era reglementată în dispozițiile Codului de procedură penală referitoare la publicitatea ședințelor de judecată. Curtea recunoaște totodată că există un interes general pentru soluționarea cererilor de punere în libertate în ședințe de judecată publice: se asigură pe această cale transparența procedurilor judiciare și încrederea publicului în realizarea justiției. Cu toate acestea, procedurile penale nu trebuie să aducă atingere într-un mod nejustificat drepturilor victimelor sau martorilor ce decurg din art. 8 din Convenție. Un astfel de principiu se aplică *mutatis mutandis* și în ceea ce privește situația justițiabililor interesați să păstreze confidențialitatea anumitor detalii despre starea lor de sănătate. În acest caz, Curtea de apel trebuia să găsească un just echilibru între interesul general de a asigura publicitatea înfăptuirii justiției și interesul particular al reclamantului.

Curtea observă că tribunalul a analizat solicitarea de arestare preventivă a reclamantului în cameră de consiliu, dispozițiile legale interne permițând judecătorului să suprimă caracterul public al ședințelor de judecată în cazul în care o astfel de ședință ar aduce atingere dreptului la viața privată a persoanei vizate. Curtea de apel a respins însă simplist cererea reclamantului, considerând, fără explicații suplimentare, că argumentele acestuia nu corespund niciuneia dintre situațiile reglementate de art. 290 alin. (2) din Codul de procedură penală. În acest caz, Curtea consideră că instanța națională nu a avansat suficiente argumente pentru a justifica respingerea solicitării soluționării cauzei în cameră de consiliu, iar faptul că reclamantul fusese trimis în judecată în calitate de persoană publică nu îl privează pe acesta de speranța legitimă de a-i fi protejate drepturile referitoare la viața privată.

Curtea mai adaugă că documentele medicale depuse priveau cererea de punere în libertate a reclamantului, neavând legătură cu infracțiunile de corupție pentru care fusese trimis în judecată, aceste aspecte trebuind să fie analizate în mod temeinic de către curtea de apel în momentul în care a decis asupra cererii de soluționare a cauzei în cameră de consiliu.

Drept urmare, Curtea consideră că ingerința în drepturile fundamentale ale reclamantului nu a fost întemeiată pe motive pertinente și suficiente, nefiind proporțională scopului pentru care a fost edictată. S-a constatat astfel că a fost încălcat art. 8 din Convenție.

Satisfacția echitabilă

Curtea a decis ca Statul pârât să achite reclamantului suma de 5.000 euro, cu titlu de daune morale, respectiv suma de 1.980 euro, cu titlu de costuri și cheltuieli.

Dreptul la alegeri libere

Art. 3 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție

Hotărârea din 10 noiembrie 2020

Ahmet Yavuz Yilmaz c. Turciei

Situația de fapt

Reclamantul, de profesie avocat, a candidat independent la alegerile parlamentare organizate în data de 22 iulie 2007, pentru provincia Ardahan. În data de 2 iulie 2007, în timpul campaniei electorale, reclamantul s-a adresat Consiliului Electoral Districtual Ardahan. Raportat la o decizie a Consiliului Electoral General, din data de 8 mai 2007, potrivit căreia turca era unica limbă ce putea fi folosită în campania electorală, reclamantul a solicitat să i se precizeze dacă difuzarea unui cântec atât în turcă, cât și în limbile kurde ar reprezenta o încălcare a legislației electorale. În data de 5 iulie 2007, Consiliului Electoral Districtual Ardahan și-a declinat competența în ceea ce privește solicitarea reclamantului, considerând că numai o instanță penală, în cursul unui proces penal, ar putea determina dacă difuzarea unui cântec în limba kurdă reprezintă sau nu o infracțiune. Împotriva acestei soluții reclamantul a formulat contestație, care a fost respinsă ca inadmisibilă de Consiliului Electoral Districtual Ardahan.

Reclamantul s-a adresat apoi Consiliului Electoral General, care a validat modul în care Consiliului Electoral Districtual Ardahan a soluționat cererea reclamantului.

În data de 22 iulie 2007 au avut loc alegerile parlamentare. În urma numărării voturilor, s-a stabilit că reclamantul a obținut 5,187 voturi din cele 55.606 voturi exprimate în mod valabil în provincia Ardahan. În data de 27 iulie 2007, reclamantul a formulat contestație

împotriva rezultatelor, solicitând renumărarea voturilor, argumentând că, fiind candidat independent, numele său a fost tipărit, pe buletinele de vot, cu un font mai mic decât cel folosit în cazul candidaților aparținând partidelor politice.

Consiliului Electoral Districtual Ardahan a menționat că nu este competent în vederea soluționării contestației reclamantului. Drept urmare, acesta s-a adresat Consiliului Electoral General, care a respins contestația, ca neîntemeiată, argumentând că buletinele de vot fuseseră emise în conformitate cu Legea nr. 298.

Motivarea și soluția Curții

Admisibilitatea cererii

În ceea ce privește capătul de cerere referitor la imposibilitatea reclamantului de a utiliza un cântec în limba kurdă în cadrul campaniei electorale, Curtea consideră că, deși împotriva acestuia nu a fost luată nicio măsură individuală, legislația electorală aplicabilă la momentul respectiv l-a împiedicat să folosească cântecul în campania electorală. Așadar, reclamantul s-a supus prevederilor legale, nu a utilizat cântecul respectiv, iar acest aspect trebuie considerat ca având impact direct asupra campaniei electorale în ceea ce îl privește. Raportat la aceste aspecte, Curtea consideră că acest capăt de cerere nu este nici vădit nefondat și nici inadmisibil din perspectiva celorlalte condiții menționate în art. 35 din Convenție.

Reclamantul s-a mai plâns de faptul că, fiind candidat independent, pe buletinele de vot numele său nu apărea tipărit cu același font ca cel folosit pentru candidații partidelor politice, că în timpul campaniei electorale au fost aplicate măsuri stricte și că a trebuit să țină întrunirile de campanie într-un centru sportiv, departe de centrul orașului. În ceea ce privește susținerile reclamantului referitoare la buletinele de vot, Curtea observă că instanțele naționale s-au pronunțat asupra acestui aspect și au identificat că buletinele de vot erau emise în conformitate cu dispozițiile legale incidente. De asemenea, reclamantul nu a prezentat niciun argument suplimentar din care să reiasă că ar fi suferit vreun prejudiciu în legătură cu modul în care au fost emise buletinele de vot. În ceea ce privește restricțiile din campania electorală, precum și faptul că a trebuit să desfășoare activitățile de campanie într-o sală de sport departe de centrul orașului, Curtea observă că aceste aspecte nu au fost niciodată deduse spre soluționare instanțelor naționale. Drept urmare, Curtea consideră vădit nefondate capetele de cerere, urmând să le respingă ca inadmisibile în raport de art. 35 par. 3 și 4 din Convenție.

Fondul cauzei

Art. 3 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție trebuie interpretat în sensul că include atât dreptul de a vota, cât și dreptul de a fi ales. În acest sens, Curtea observă că reclamantul s-a plâns de modul neclar în care autoritățile naționale ar fi răspuns întrebării sale referitoare la utilizarea unui cântec în limba kurdă în campania electorală. Deși reclamantul a adresat întrebarea respectivă Consiliului Electoral Districtual Ardahan, făcând trimitere la o decizie a Curții de Casație, care statua că difuzarea unui cântec în limba kurdă nu constituie infracțiune, Consiliului Electoral Districtual Ardahan a precizat

că o astfel de chestiune nu ține de competența sa. Sub acest aspect, Curtea consideră că reclamantul, de profesie avocat, ar fi trebuit să știe că nu revine Consiliului Electoral Districtual Ardahan competența soluționării unei astfel de solicitări.

Chiar dacă, potrivit art. 58 din Legea nr. 298, campania electorală nu se putea realiza decât în limba turcă, difuzarea unui cântec în limba kurdă nu constituie infracțiune. O astfel de concluzie rezultă în mod clar din decizia Curții de Casație, menționată anterior. Mai mult, reclamantul nu a fost vizat de nicio anchetă penală și a putut candida fără să existe vreo probă cum că nu ar fi putut să își exprime opiniile politice și sociale în timpul campaniei electorale.

În consecință, nu s-a făcut dovada niciunei măsuri disproporționate, care să aducă atingere substanței dreptului reclamantului de a fi ales. Așadar, Curtea nu identifică nicio încălcare a art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție.